

TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜNÜN YAPILANDIRILMASI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLER

I. Genel

Telekomünikasyon, sosyal hayatımızın canlandırılmasında, endüstrileşme hamlemizin yeniden başlatılıp hızla başarıya ulaştırılmasında, ticari alanda firmalarımızın yurtdışında rekabet edebilme imkanlarının artırılmasında, iç ve dış turizmin geliştirilmesinde en önemli unsurdur. Telekomünikasyon bugün anahtar teknoloji haline gelmiştir.

Telekomünikasyon hizmetlerinin kullanıcılara rekabet koşullarına uyularak sunulmasını temin için telekomünikasyon hizmetlerinin tamamı en kısa zamanda tekel dışına çıkarılarak sektör rekabete açılmalıdır.

Türkiye telekomünikasyon şebekesi son on yıl içerisinde içine girdiği durgunluk ve bunun neticesinde küresel pazardaki göreceli teknolojik ve sayısal gerilemeden kurtarılmalıdır..

Küresel bilgi toplumu olmanın teknolojik altyapı elemanlarından birisi olan, yoğun bilgi alışverişinin kesintisiz ve sıkışıklığa yol açmadan yapılabilmesine imkan veren, geniş bandlı telekomünikasyon altyapısının kullanıcıların hizmetine sunulması çalışmalarına derhal başlanmalıdır. Bu sayede Internet, data, VoIP, video-konferans gibi yeni ve katma değerli haberleşme hizmetleri, trafik sıkışıklığına maruz kalmadan kullanıcılara ve abonelere verilebilecektir.

Geçen on-onbeş yıl içinde dünyada telekomünikasyon pazarının tam rekabete açılarak serbestleşmenin sağlanması nedeniyle telekomünikasyon sektöründe çok önemli büyümeler gerçekleştirilmiştir. Uluslararası ekonomiyle bütünleşmiş her yerli ekonomide telekomünikasyon sektörünün tam rekabete açılması için gereken ön koşulları hazırlamak hayati önem taşır. Bu konudaki en küçük bir gecikme uluslararası pazarlarda rekabete girmek isteyen yerli şirketlerin önünü tıkar ve ülke ekonomisine büyük zararlar verir. Yurdumuz, ekonomik düzeyde, bu sıkıntıyı tüm ağırlığıyla yaşamaktadır. Telekomünikasyon pazarını rekabete açarak serbestleşmeyi sağlayan ülkelerin firmaları ürettikleri mal ve hizmetleri küresel pazara sunarak gelirlerini artırabilirken yerli firmalarımız ağır tekel koşulları ve bunun neticesinde kısıntılı ve çok pahalı telekomünikasyon hizmetlerinin karşısına çıkardığı engeller altında ezilip küresel pazara yeteri kadar açılmamaktadırlar. Bunun neticesinde ekonomi güdük kalmaya devam etmekte, işsizlik ve bunun tabii neticesi halkın fakirliği, unumuz yağımız şekerimiz olmasına rağmen helvayı yapmadığımız (telekomünikasyon ortamını serbestleştirip rekabete açmadığımız) için devam etmektedir.

Bütün bunlardan ayrı olarak telekomünikasyon kendi başına da çok geniş bir pazardır. Uluslararası telekomünikasyon pazarının 2000 yılındaki cirosu ise 1000 milyar ABD Doları (bir trilyon ABD Doları) mertebesindedir. Bu meblağın %20 si sabit yatırım giderlerinden yani teçhizat satışından, arta kalan büyük bölümü ise telekomünikasyon hizmetlerinden oluşmaktadır. Ülkemiz tekel koşulları nedeniyle OECD ülkeleri arasında bu pazardan abone başına en düşük gelir elde eden ülkedir.

Halen, herkesin bilgi değisi mi yapabildiği ve her zaman bilgi bankalarına ulaşabildiği, **Dünya Bilgi Toplumunu** (Worldwide Information Society) oluşturma yolunda ilerliye bilmek için yolumuz üzerindeki bürokratik engelleri en kısa zamanda kaldırarak özel sektörün önünü açmalıyız.

Bilgi toplumundan bahsederken şunu özellikle belirtmek gerekir ki bu, kamu oyunda bilindiği üzere sadece görüntü (video) veya İnternette n alışveriş konularını kapsamaz. Bilgi toplumunda şirketler ve kişiler bilgiyi yoğun olarak kullanarak işlerini yaparlar. Bilgiye ucuza ve çok hızlı ve kısa zamanda ulaşıp, bu bilgiyi kullanarak iç yapmak ancak kullanıcıların geniş bantlı ve hızlı İnternet, data, ses ve multi medya irtibatlarına imkan veren bir telekomünikasyon altyapısını kullanmaları halinde gerçe kleşebilir. Üretimde klasik faktörler olan işçilik, yer ve kapitalin yanı sıra bilgi, üretimin dördüncü faktörü olarak ortaya çıkmıştır.

Telekomünikasyon sektörünün tam reke bete açılarak bilgi toplumuna geçişteki problemler yurdumuzda bürokrasi nedeniyle halen çözülememiş durumdayken, dünya genelinde bilgi toplumu yönünde hızlı gelişim gözlenmektedir. Gelişmeler durdurulamayacağına göre yurdumuzun başka bir alternatifini bulunmamaktadır. Sorun artık bizim telekomünikasyon sektörünü serbestleştirilerek tam rekabete açılıp açmayacağımız veya ne zaman açacağımız sorunu değil, yalnızca bu için üstesinden en iyi ne şekilde gelmemiz için Hükümet tarafından beyan edilen iradenin en kısa zamanda gerçe kleştirilmesinin sağlanmasıdır.

Telekomünikasyon hizmetlerinin geliştirilmesi özel sektörün üzerindeki bir görevdir, bu konuda devlet kaynakları harcanmaz. Yapılacak iç pazar için tam rekabete açık bir telekomünikasyon ortamının oluşturularak Türkiye ekonomisinin önünün açılmasıdır.

II. Telekomünikasyon Hizmetlerine Lisans Verilmesi Hakkındaki Ulusal Mevzuat:

Yurdumuzda telekomünikasyon hizmetleri 406 sayılı Telgraf ve Telefon kanununa tabidir.

Telekomünikasyon hizmetlerinin düzenlenmesi 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunuyla Telekomünikasyon Kurumu görevlendirilmiştir.

Telekomünikasyon Kurumu'nda, Telekomünikasyon hizmetlerinin hangi tür yetki belgesi ile verileceğinin belirlenmesine ilişkin genel prensiplerin tespit edilmesi için 19/10/2001 tarihinde yapılan 46. Kurul toplantısında 2001/338 sayılı bir örneği aşağıda sunulan karar alınmıştır.

*“Kıt kaynak tahsisi ihtiva eden sınırlı sayıda işletmeci gerektiren ve ulusal çapta verilecek olan telekomünikasyon hizmetlerinin **İmtiyaz Sözleşmesi** ile,*

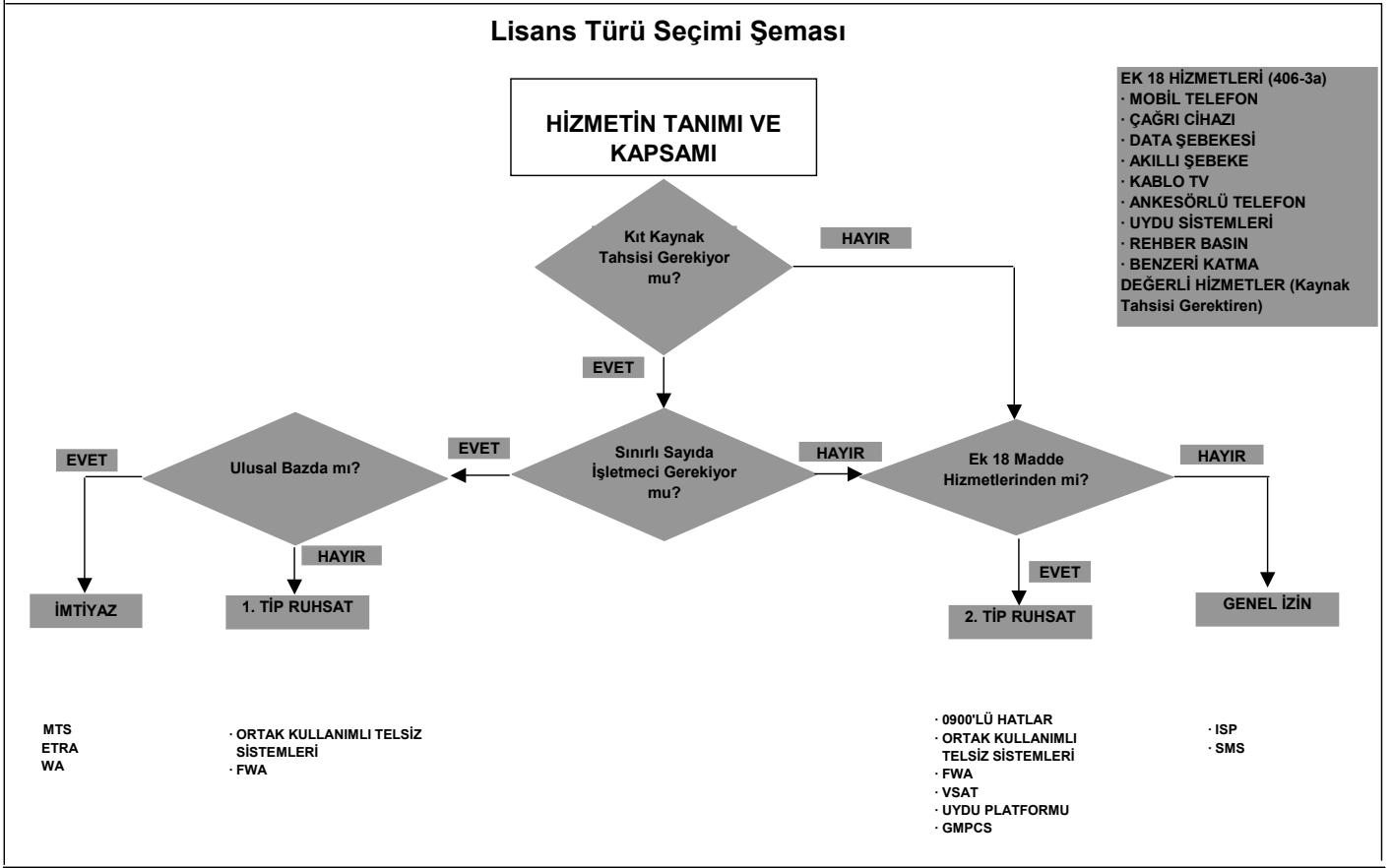
*Kıt kaynak tahsisi ihtiva eden ve sınırlı sayıda işletmeci gerektiren ancak bölgesel veya yerel çapta verilecek olan telekomünikasyon hizmetlerinin **1.Tip Telekomünikasyon Ruhsatı** ile,*

*Kıt kaynak tahsisi ihtiva etmekle birlikte sınırlı sayıda işletmeci gerektirmeyen ancak 406 sayılı Kanunun ek18. maddesinde sayılan hizmetler arasında yer alan telekomünikasyon hizmetlerinin **2.Tip Telekomünikasyon Ruhsatı** ile,*

İmtiyaz sözleşmesi ve telekomünikasyon ruhsatı ile yürütülecek olan telekomünikasyon hizmetlerinin dışında kalan ve işletmecilere kaynak tahsisi gerektirmeyen telekomünikasyon hizmetlerinin **Genel İzin** ile,

Yürürtülmesi oy birliğiyle kararlaştırılmıştır.”

Bu karara aşağıdaki şema eklenerek uygulamanın kolaylaştırılması düşünülmüştür.

Telekomünikasyon Kurumu, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ile tüm telekomünikasyon hizmetleri için görev sözleşmesi imzalanmasına rağmen 406 sayılı kanuna göre özel işletmecilere sadece Internet Servis Sağlacılarına Genel İzin, Uydu Platform İşletmeciliği Ruhsatı ile Uydu Haberleşme Hizmetleri için Telekomünikasyon Ruhsatı ve GMPCS ruhsatları 15 Mart 2002de vermeye başlamış bunun dışındaki hiçbir Telekomünikasyon Hizmetine ait Lisans vermemiştir.

GSM işletmecilerinin lisansları açık ihale ile tespit edilen değerler üzerinden verilmiştir.

III. Telekomünikasyon Hizmetlerine Lisans Verilmesi Hakkındaki Avrupa Birliği Mevzuatı:

Telekomünikasyon Hizmetleri konusunda Avrupa Birliğince kabul edilen en son mevzuata ait döküman şunlardır:

1. Commission Directive 2002/77/EC of 16 September 2002 on competition in the markets for electronic communications networks and services.

2. Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive)
3. Directive 2002/20/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on the authorization of electronic communications networks and services (Authorization Directive)
4. Directive 2002/19/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive)
5. Directive 2002/22/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive)
6. Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications)

Avrupa Birliği'nin telekomünikasyon sektöründeki rekabet hakkındaki 2002/77/EC sayı ve 16/Eylül/2002 tarihli Direktifinin girişinde yer alan 9.paragrafının Türkçe'ye tercümesi şu şekildedir

Oransallık ilkesi uyarınca Üye Devletler, elektronik iletişim hizmetlerinin sağlanmasında ve elektronik iletişim ağları kurulması ve hizmete verilmesinde bir ruhsatlandırma rejimi değil, genel bir izin rejimi uygulayacaklardır. Bu hüküm 2002 / 20 / EC sayılı Yönergede de yer almakta olup, buna göre elektronik iletişim hizmetleri veya ağları bir genel izne tabi olacak, ruhsat şartı aranmayacaktır. Haksızlığa maruz kalan herhangi bir taraf, kendisinin elektronik iletişim hizmetleri vermesini engelleyen herhangi bir kararı bağımsız bir merciye ve nihayetinde mahkemeye götürme hakkına sahip olacaktır. Bireyin, bir Yönerge kapsamında kendisine tanınan hakların herhangi bir Devlet tarafından ihlal edilmesi durumunda etkin adli koruma hakkına sahip olması, Topluluk hukukunun temel ilkelerinden birisidir.

IV. Telekomünikasyon Hizmetlerinin Düzenlenmesi

A. Mevcut mevzuata göre hemen yapılması gerekli işler:

1. Telekomünikasyon Kurumu, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun ek 18. maddesindeki katma değerli hizmetler arasında sayılan ve henüz lisans verilmemiş olan Telekomünikasyon hizmetlerine en kısa zamanda lisans vermelidir.
2. 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun ek 18. maddesindeki katma değerli hizmetler arasında sayılan telekomünikasyon hizmetlerini halihazırda Türk Telekomünikasyon A.Ş. ile gelir paylaşımı sözleşmesi veya servis sözleşmesi yapmak suretiyle yürüten şirketlere, hertürlü yatırımını ve bakım işletmesini fiilen yaparak yürüttükleri telekomünikasyon hizmetleri için lisansları öncelikle vermelidir.
3. Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin telekomünikasyon pazarındaki hakim durumunu kötüye kullanarak özel işletmecilerin lisans alarak yürüttükleri hizmetlere uyguladığı çapraz sübvansiyonun önlenmesi ve buna karşılık lisanslı işletmecilerin hizmet sunabilmek için Türk Telekomünikasyon A.Ş.'den kiralamaya mecbur olduğu data hatları için çok yüksek kira ücretlerinin makul seviyeye sağlanmalıdır.

4. Rekabet Kurumu'nun Türk Telekomünikasyon A.Ş. hakkında verdiği Kablo TV şebekeleri üzerinden Internet Servis Sağlayıcılarının da Türk Telekomünikasyon A.Ş. ile aynı şartlarla Kablo TV şebekesi üzerinden abonelerine hizmet vermeleri hakkındaki kararının uygulanması sağlanmalıdır.
5. Internet protokolu kullanılarak sunulan VoIP hizmetlerinin 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununa göre Türk Telekomünikasyon A.Ş.' tekelinde sayılan "ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetleri" kapsamı dışında tutularak lisanslaştırılması sağlanmalıdır.
6. Telekomünikasyon Kurumu, pazara lisans alarak yeni giren işletmecilerin Türk Telekomünikasyon A.Ş'den hizmet sunabilmek için kiralayacakları data, uydu ve denizaltı kablo devreleri tarifelerini yedi sene müddetince minimum değerde tutmalıdır.

B. Mevzuatta Gerekli Düzenlemeler.

1. Devlet, telekomünikasyon sektöründeki faaliyetler için kaynak sarfetmemelidir. Telekomünikasyon sektöründeki hizmetler lisanslı (telekomünikasyon) işletmecileri ile , teçhizat üretimi ve ARGE faaliyetleri özel üretim ve araştırma firmalarınca yürütülmelidir.
2. Devlet, telekomünikasyon hizmetlerinin sunulmasını sağlamak için özel işletmecilere telekomünikasyon lisanslarını vererek sektörde serbest rekabetin önünü açmalıdır.
3. Telekomünikasyon hizmetleri için verilecek lisanslarda, kıt kaynak (Uydu yörünge pozisyonu ve RF frekans spektrumu kullanılmayan) hallerde lisanslar sadece lisans veren kurumun masraflarını karşılayacak kadar bir ücret karşılığında talepte buluna her işletmeciye verilmelidir.
4. Radyo Frekans spektrumunun kullanılarak verilebildiği, kıt kaynak kullanılan, telekomünikasyon hizmetleri için lisans sayısına hizmetin türü ve radyo frekans spektrumunun mevcudiyetine göre kısıtlama getirilmeli ve lisans bedelleri ihale ile tesbit edilmelidir.
5. Devlet, telekomünikasyon hizmetlerinin düzenleme görevini bırakmalı, ancak sektörde serbest rekabeti sağlamaya çalışmalıdır.
6. Rekabet Kurumu'nun telekomünikasyon hizmetleri konusundaki kararlarının etkin şekilde uygulanması sağlanmalıdır.
7. Telekomünikasyon Kurumu'nun görev ve yetkileri sektörde serbest rekabetin yönünü açacak şekilde düzenlenmeli, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununda, Kurumun sektöre devletçi müdahale yetkisi veren hüküm ve maddeler ayıklanarak, Telekomünikasyon Kurumu yeniden yapılandırılmalıdır.
8. Türk Silahlı Kuvvetlerinin taktik (muharebe meydadında gerekli) telekomünikasyon hizmetleri ihtiyaçları dışında kalan her türlü stratejik (sulh zamanı) telekomünikasyon hizmetleri lisanslı operatörler tarafından karşılanmalıdır.
9. Hükümetin kendi stratejik telekomünikasyon hizmetleri ihtiyacı lisanslı operatörler tarafından karşılanmalıdır.
10. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Hükümet, 3. ve 4. maddede yazılan telekomünikasyon hizmetleri ihtiyaçlarını karşılamak için orta vadeli (üç-beş yıllık) hizmet alım ihalesi açarak telekomünikasyon hizmeti lisanslı almış olan işletmecilerden hizmet alımı yapmalıdır.

V. Telekomünikasyon Ortamı Nasıl Teşkil Edilmeli

1. Telekomünikasyon hizmetlerinin tamamı sermaye şirketlerinin kurduğu lisanslı işletmeciler tarafından verilmelidir,

2. Türk Telekomünikasyon A.Ş. sahip olduğu altyapıyı lisanslı diğer işletmelere eşit şartla kullandırmalı, sahip olduğu altyapı tesislerini lisanslı operatörle karşı haksız rekabet doğuracak şekilde kullanmasının önüne geçilmelidir.
3. Yerli ve yabancı işletmeciler şehir içi, şehirler arası, ulusal ve uluslararası, mobil ve sabit telekomünikasyon hizmetlerinin tamamını sunabilmek için telekomünikasyon tesisi kurup işletebilmelidir.
4. Telekomünikasyon Kurumu sermaye şirketlerinin sahip olduğu işletmeciler ile Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin pazarda eşit şartlarda çalışmalarını sağlayacak olan işlemleri yapan ve takip eden bir şekilde yapılandırılmalıdır; Telekomünikasyon Kurumu sektörü düzenleme işlevi olmamalıdır.
5. Telekomünikasyon Kurumu Türkiye Cumhuriyeti'ni uluslararası resmi kurullarda (ITU vb) temsil etmelidir.
6. İşletmeciler Türkiye'de kullanılacak telekomünikasyon donanım ve yazılımın kullanılması konusundaki tercihlerinde tamamen serbest bırakılmalı Telekomünikasyon Kurumu'ndan izin alma işlemleri kaldırılmalıdır.